

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

2.2 วิถีทัศน์เพื่อการสอน

2.3 สิ่งช่วยจัดมโนภาพ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

2.1.1 การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

การอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ซึ่งสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มาแล้วให้ได้รับการศึกษาต่อด้านวิทยาการชั้นสูง หรือวิชาชีพชั้นสูง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะเป็นผู้ที่มีศิลปวิทยาการสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยกิจกรรมรพยา ศีลธรรมวัฒนธรรมสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมด้วยความเ็นสุข อุดมศึกษาโดยความหมายสากลมุ่งที่จะผลิตคนให้มีวิชาการระดับสูงให้เป็นคนที่มีประโยชน์ต่อสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบมีความนึกคิดในทางสร้างสรรค์และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจแก่ประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงหมายถึงการศึกษา ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญา ปริญญาตรี จนถึงระดับปริญญาเอก (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) การอุดมศึกษามีหน้าที่หลัก 4 ประการดังนี้

1. สอน หมายถึง การถ่ายทอดวิทยาการชั้นสูง
2. วิจัย ค้นคว้า บุกเบิก แสวงหาและทำนุบำรุงวิชาการ
3. ถ่ายทอดวัฒนธรรม ทำนุและถ่ายทอดวัฒนธรรมธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ
4. บริการทางวิชาการแก่ชุมชน ให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนทั้งการ ไปให้โดยตรง

ถึงประชาชน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับบริการทางวิชาการด้วย

2.1.2 รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

สำหรับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา มีอยู่หลายรูปแบบแต่ละรูปแบบก็มีเทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เทคนิคหรือวิธีการสอนนั้นย่อมไม่มีวิธีหนึ่งวิธีใดดีที่สุด และไม่มีวิธีใดที่จะเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายหลาย ๆ แบบแต่ละวิธีย่อมสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่อง การเลือกใช้วิธีหนึ่งวิธีใดในการสอนจึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการสอนวิชานั้น ๆ ผู้สอนที่ได้ดำเนินการสอนมาเป็นเวลานานถ้าได้พิจารณาและปรับปรุงการสอนของตนอยู่เสมอก็ย่อมจะเข้าใจได้ว่าในการสอนแต่ละวิชานั้นย่อมมีจุดมุ่งหมายหลาย ๆ อย่างและจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการหลายอย่างประกอบกัน การเรียนการสอนวิชานั้นจึงจะได้ผลเต็มที่ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2524)

วิธีการสอนในระดับอุดมศึกษามีหลายวิธี ผู้สอนจะกำหนดวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสาระเนื้อหา ของเรื่องที่จะสอน เวลาที่มี ลักษณะผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ข้อสำคัญวิธีการสอนจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะเป้าหมายที่สำคัญ คือต้องการให้นักศึกษาเข้าใจเรียนรู้ และรับประสบการณ์ได้เต็มที่ตามศักยภาพที่พึงมี (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524) กล่าวว่า วิธีการสอนหลักในระดับอุดมศึกษา มี 4 แบบ คือ

1. การสอนแบบบรรยาย ผู้สอนจะต้องมีบทบาทและรับผิดชอบสูง
2. การสอนแบบอภิปราย ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น
3. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
4. การสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักหาความรู้ วิเคราะห์

ประเมินและตัดสินใจด้วยตนเอง

1. การสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนแบบบรรยายนั้น เป็นวิธีการสอนหลักเป็นวิธีที่ผู้สอนในมหาวิทยาลัยยึดถือปฏิบัติกันโดยกว้างขวางผู้เรียนเองส่วนมากก็พอใจและชอบการสอนแบบบรรยาย เพราะฉะนั้นผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจ และหาวิธีการที่จะปรับปรุงการสอนแบบบรรยายให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การสอนแบบบรรยาย หมายถึงการสอนที่ผู้สอนพูดบอกเล่า หรือ อธิบายเนื้อหา หรือเรื่องราวต่าง ๆ มาแล้ว ผู้เรียนเป็นฝ่ายมารับผลการศึกษาค้นคว้า นั้น และมักจะเป็นการสื่อความหมายทางเดียว คือจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย นอกจากนั่งฟัง จด และเตรียมการไว้สอบ แต่ในระยะหลัง ๆ มีอุปกรณ์ต่าง ๆ มากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ก็ได้รับการคิดค้นมากขึ้น การสอนแบบบรรยายก็ได้รับการปรับปรุงขึ้นด้วย โดยผู้สอนจะมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย มีการแสดง การสาธิต ประกอบ ชักถามผู้เรียน อภิปรายได้บ้าง และบางครั้งก็มีการทดสอบท้ายชั่วโมง

2. การสอนแบบอภิปราย จุดมุ่งหมายหลักของการสอนแบบอภิปรายคือการฝึกฝน ให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ประยุกต์และผสมผสานความรู้หรือสิ่งที่เรียนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อเพื่อนร่วมชั้นหรือต่อครู การที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดพิจารณาวิเคราะห์ วิจัยสิ่งที่เรียนนั้นเพื่อที่จะตอบสนองให้เกิดความรู้จักตนเอง ใฝ่รู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดความรอบคอบมีเหตุมีผล มองการณ์ไกลมีศีลธรรมและเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

การสอนแบบอภิปราย จะช่วยให้ผู้สอนบรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนในแง่ของการรู้จักใช้ความคิด วิเคราะห์ วิจัย ประยุกต์และผสมผสานความรู้ต่าง ๆ กับทั้งฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักการสื่อความหมายและการถกเถียงด้วยพร้อมกันไป ผู้เรียนและผู้สอนจึงมีบทบาทมากพอ ๆ กัน ซึ่งแตกต่างกับการสอนแบบบรรยายที่ผู้สอนมีบทบาทมากกว่าผู้เรียน

การสอนแบบกลุ่มย่อย (Small group teaching) ซึ่งจะเป็นกลุ่มย่อยแบบไม่มีครู หรือกลุ่มย่อยแบบมีครู การอภิปรายกรณี (Case discussion) การสัมมนา การระดมสมอง (Brainstorming) ก็จัดอยู่ในการสอนแบบอภิปราย

ชมเพลิน จันทร์เรืองศรี, สมคิด แก้วสนธิ และทองอินทร์ วงศ์โสธร (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การสอนแบบอภิปรายเป็นการสอนแบบให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและช่วยในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้ดีขึ้น ประโยชน์ที่ผู้เรียนและผู้สอนได้รับก็คือ

- 1) ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกันและกัน
- 2) ผู้เรียนและผู้สอนมีสิทธิในการอภิปรายเท่ากัน
- 3) ผู้สอนไม่ผูกขาดการสอนในฐานะผู้รู้แต่ผู้เดียว แต่มีบทบาทช่วยเหลือ

อธิบาย แนะนำ

4) ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในมหาวิทยาลัย ที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักวิเคราะห์ และพิจารณาปัญหาด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล

5) ผู้สอนมีโอกาสได้รับผลการสะท้อนกลับ (Feedback) ว่าการสอนของตนเองเป็นเช่นไร และนักศึกษาเป็นเช่นไร ทำให้เข้าใจปัญหาการเรียนได้ดีขึ้น

6) โอกาสผู้เรียนมีมากในกลุ่มย่อย

7) สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

และข้อจำกัดของการสอนแบบอภิปรายคือ ใช้เวลามากความก้าวหน้าในการดำเนินการเรียนการสอนไปได้ทีละน้อย หากข้อสรุปจากการร่วมอภิปรายได้ยากไม่สามารถที่จะใช้สอนกับกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่ได้

3. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ จะช่วยให้วัตถุประสงค์ของการศึกษา ในเชิงของทักษะพิสัย (Psychomotor) ประสบผลสำเร็จอย่างดีนอกจากนี้ยังช่วยให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและทระชนะต่างๆอย่างกว้างขวางแต่การสอนแบบนี้จะให้ได้ผลดีนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในแง่สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสาร และความพร้อมในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

การสอนแบบฝึกปฏิบัติมีความสำคัญ เพราะทำให้การศึกษาที่สมบูรณ์ โดยให้ผู้เรียนเรียนจากของจริงและลงมือทำด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งที่เรียนนั้น เป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร และในบางกรณีก็จะแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยพร้อมกันไป แล้วแต่รูปแบบของการฝึกปฏิบัติเป็นการให้ประสบการณ์ตรง (Direct experienced) กับผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในแง่ของการนำไปใช้ในขณะให้ผู้สอนมีโอกาสเห็นผลการสอนของตนเองในทันทีทันใดว่า สอนแล้วนักศึกษาทำได้เรียนรู้ได้จริงหรือไม่ นอกจากนี้ผู้เรียน และผู้สอนยังมีโอกาสได้ข้อติชม (Feedback) ทันที ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้อีกขึ้น

การสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้นนอกจากจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเชิงของทักษะพิสัย แล้วผู้สอนควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น พุทธิพิสัย (Cognitive domain) ด้านจิตพิสัย (Affective domain) ซึ่งการบรรลุในด้านพิสัยต่าง ๆ ดังกล่าวผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ด้วยการสังเกต การรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าอย่างมีเหตุผล การรายงานการทดลองอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และร่วมมือกัน

ทำงานอย่างเป็นกลุ่ม

การดำเนินการสอนแบบฝึกปฏิบัตินั้นมีหลายลักษณะ แต่อาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีการฝึกฝนให้ทำได้เข้าใจตาม และประเภทที่เป็นการพัฒนาทักษะ และการสร้างความรู้ใหม่ แต่ไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตามอาจจะมีปัญหาในด้านของผู้สอนผู้เรียน อุปกรณ์การเรียน การเงิน และการประเมินด้วยเสมอ การดำเนินการสอนด้วยวิธีฝึกปฏิบัติให้ดีขึ้นอยู่กับความนิยมในด้านต่าง ๆ

4. การสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นของสำคัญมาก เพราะนอกจากส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปในทิศทางดีและสนใจแล้ว การจัดการเรียนการสอน ในลักษณะนี้ มีองค์ประกอบหลายอย่างที่ควรคำนึง โดยเฉพาะในด้านบทบาทของผู้เรียนผู้สอน อุปกรณ์การสอน และการสร้างทักษะพื้นฐานในตัวผู้เรียน

การสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หรือ การสอนรายบุคคล (Individualized instruction or personalized system of instruction) โดยเน้นที่กิจกรรม และการดำเนินงานที่ผู้สอน เตรียมการไว้สำหรับผู้เรียน แต่ถ้าพิจารณาในบทบาทของผู้เรียนแล้วจะเรียกว่า การศึกษารายบุคคล (Independent study) การสอนให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองนี้ จุดเน้นที่สำคัญอยู่ที่ตัวของผู้เรียนจะต้อง มีอิสระในการเรียนรู้ (Independent of student learning) และการเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองจึงประกอบด้วย

- 1) ศึกษาเป็นรายบุคคล (Individualization)
- 2) กำหนดแผนการศึกษาด้วยตนเอง (Self - direction)
- 3) มีการแลกเปลี่ยนความเห็นกัน (Some interaction)

การสอนหลักเท่าที่กล่าวมานั้น มุ่งสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้วยกันทุกวิธี คือ การบรรยายเน้นไปที่การให้ข้อมูล การอภิปรายมุ่งถกเถียงแลกเปลี่ยนความเห็น และการฝึกปฏิบัติ เน้นการลงมือทำ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นการสอนให้เรียนรู้ได้โดยอิสระ แต่จะเป็น การสอนในรูปแบบใดก็ได้แต่ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย รวมทั้งข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้น การพิจารณาเลือกและปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมเท่านั้นจึงจะทำให้การจัด การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) กล่าวถึงรูปแบบ และวิธีการสอนระดับอุดมศึกษาว่า เป็นการสอนที่ผู้สอนสามารถประสมประสานให้สอดคล้อง กับรายวิชาที่ผู้สอนรับผิดชอบได้ เช่น ผู้สอน สอนวิชา ที่มีผู้เรียนเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ไม่จำเป็น ว่าผู้สอนจะต้องสอนโดยใช้วิธีการบรรยายอย่างเดียวเสมอไป ผู้สอนอาจเปลี่ยนบรรยากาศ พลิกแพลงโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ ร่วมด้วย ตามความเหมาะสม พยายามทำให้ผู้เรียนสนใจใน วิชาที่สอน เพราะความสนใจของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วีระ ไทยพานิช (2529) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนนั้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะทำให้เกิดผลเช่นนั้นได้ ครูผู้สอน จะต้องมีความรู้ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการสอนและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิด การสนใจ จูงใจ ตลอดจนสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เกิดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น

และวรรณา เจียมทะวงษ์ (2528) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน และเทคนิควิธีการสอนที่ดี มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระนั้น ผู้เรียนและผู้สอนจะสามารถดำเนินการ และร่วมกิจกรรม ในกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนเป็นกระบวนการของการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระจากผู้สอน ไปสู่ผู้เรียน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยช่องทาง หรือ สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข้อความ ทักษะ และเจตคติ นิคม ทาแดง (2532) กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอนก็คือกระบวนการสื่อสารที่ผู้สอนซึ่งเป็นผู้ส่งสาร ไปยังผู้เรียนซึ่งเป็นผู้รับ โดยมีเนื้อหา ทักษะ และเจตคติของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพราะฉะนั้นกระบวนการเรียนการสอน จะต้องมีส่วนสื่อเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำหรับถ่ายทอด แลกเปลี่ยนสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน คือเนื้อหา ประสบการณ์ แนวคิด ทักษะ และเจตคติต่าง ๆ ส่วนสื่อ คือภาษา รูปภาพ กระดานชอล์ก หุ่นจำลอง แบบเรียน ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ เป็นต้น และ พิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2527) ได้ให้ทัศนะว่า การศึกษาในยุคนี้เน้นมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งคือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งนักการศึกษาได้พยายามนำเอา เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการแก้ปัญหาทั้งคุณภาพและปริมาณของการศึกษาเพื่อหาแนวความคิด ที่ใช้สื่อต่างกัน ที่จะนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งตรงกับละเอียด จงกลณี (2525) ที่กล่าวว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการศึกษานั้นได้เจริญอย่างรวดเร็วและเจริญไปไกลมาก ถ้ามี เครื่องมือเทคโนโลยีทางการศึกษาไว้พร้อมเพียงจะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

สื่อการสอนหมายถึงสื่อที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติให้แก่ ผู้เรียนหรือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และได้มีการนำเอาสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ มาใช้ เป็นสื่อการสอน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 เป็นต้นมา ด้วยความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ทำให้มี สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ตลอดจนวิธีการแปลก ๆ ถูกนำมาใช้เป็นสื่อการสอนอย่างกว้างขวาง เช่น การใช้วิทยุทัศน์เพื่อการศึกษาทั้งในระบบวงจรปิด และระบบทางไกลหรือการใช้ชุดการสอน เพื่อการเรียนรู้เป็นรายบุคคล วรรณา เจียมทะวงษ์ (2528) การที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ ของ การเรียน ไปสู่ผู้เรียนให้ได้ผลดีนั้น จะต้องใช้สื่อการสอนหลาย ๆ อย่างเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่สมบูรณ์ ซึ่งครูผู้สอนสามารถเลือกสื่อให้สัมพันธ์กับบทเรียน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับ ประสบการณ์ในการเรียนแล้ว ต้องทำให้การเรียนการสอนเกิดคุณค่าและสื่อการเรียนการสอน แต่ละชนิดก็มีประสิทธิภาพในการใช้ที่แตกต่างกันไปตามคุณสมบัติเฉพาะของสื่อ นั้น ๆ

ดังนั้น สื่อการเรียนการสอนจึงหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ที่ สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสารตามหลักสูตรไปยังผู้เรียนโดยผ่านการรับรู้ทางประสาท สัมผัสทั้งห้า คือ ตาการมองเห็น หูได้ยินเสียง จมูกได้ดมกลิ่น ลิ้นรับรู้รส และกายรับรู้ ด้วยการสัมผัส จับต้อง

2.2 วิดีทัศน์เพื่อการสอน

วิดีทัศน์เพื่อการสอน (Instructional videotape) หมายถึงการใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อเพื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะ โดยอาจจะเป็นการสอนตามหลักสูตรให้ผู้เรียนเรียนอยู่ในห้องเรียน หรืออยู่ที่บ้านก็ได้ หรือเพื่อเป็นการสอนเสริมรายวิชาที่เรียนนั้นซึ่งมิใช่เป็นการเสนอความรู้ทั่วไป การเสนอรายการวีดิทัศน์เพื่อการสอนนี้จะเป็นการแพร่ภาพทั้งในระบบวงจรเปิดและวงจรปิดเช่นกัน แต่รายการที่เสนอได้รับการออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเรียนการสอน ตามปกติแล้ว วิดีทัศน์นี้จะใช้ร่วมในแต่ละวิชาหรือเป็นบทเรียนเฉพาะแต่ละเรื่องเลยก็ได้

วีดิทัศน์ (Videotape) ตามปกติเรามักจะเรียกทับศัพท์ว่า "วิดีโอเทป" หรือตามศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน เรียกว่า "วีดิทัศน์" โดยแบ่งเป็นวัสดุคือ แถบวีดิทัศน์และอุปกรณ์เครื่องเล่น วีดิทัศน์แถบวีดิทัศน์เป็นวัสดุที่สามารถใช้บันทึกภาพและเสียงไว้ได้พร้อมกันในแถบเทปในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า แล้วยังสามารถลบแล้วบันทึกใหม่ได้เช่นเดียวกับเทปบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ทำด้วยสาร โพลีเอสเตอร์ (Polyester) มีความกว้างของแถบเทปหลายขนาดตั้งแต่ 1/2 นิ้ว 3/4 นิ้ว 1 นิ้ว หรือ 2 นิ้ว ทั้งนี้แล้วแต่ละชนิดและระบบของเครื่องเล่นวีดิทัศน์นั้น ๆ ในยุคนี้วีดิทัศน์ได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายตามบ้านเรือนสถาบันการศึกษาและสถานีโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้โทรทัศน์เพื่อการสอนและการศึกษา เนื่องจากสะดวกในการใช้มาก และสามารถบันทึกบทเรียนหรือการสอนไว้ได้แล้วนำมาใช้ได้อีกหลายครั้ง เช่น ในการสอนแบบจุลภาค (Micro-teaching) เพื่อให้ผู้เรียนได้บันทึกภาพการทดลองสอนของตนเองไว้ชม เพื่อการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเป็นต้น ข้อดีของการใช้วีดิทัศน์ในการเรียนการสอน คือสามารถเลือกดูภาพตามที่ต้องการได้โดยการบังคับแถบเทปให้เลื่อนเดินหน้า ถอยหลัง ดูภาพซ้ำหรือหยุดดูเฉพาะภาพ (Still frame) ก็ได้แต่ภาพที่หยุดดูจะไม่คมชัดเท่าที่ควรและในเครื่องเล่นวีดิทัศน์บางชนิดยังสามารถ Zoom หรือดึงภาพให้ขยายเพื่อดูได้ใหญ่ชัดเจนยิ่งขึ้นได้ การบันทึกวีดิทัศน์เพื่อใช้เป็นบทเรียนนั้นสามารถทำได้ในสตูดิโอ (studio) หรือภายในห้องปฏิบัติการ ซึ่งเราสามารถตัดต่อส่วนที่ไม่ต้องการหรือเพิ่มเติมส่วนใหม่ลงไปได้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2536)

พิมพ์ใจ ภีบาลสุข (2527) กล่าวว่าวีดิทัศน์ก็เป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเนื่องจากวีดิทัศน์สามารถบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แล้วนำมาดูได้เลย วีดิทัศน์จึงช่วยให้เกิดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งยังสามารถนำเสนอสื่อการศึกษาต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ รูปภาพ ของจริง และอื่น ๆ เข้ามาใช้ด้วยกันอย่างสะดวก

นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และนิคม ทาแดง (2531) ยังได้พูดถึงวีดิทัศน์ว่าเป็นสื่อที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ซึ่งมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดการเรียนรู้ได้สูงมาก และวีดิทัศน์จะมีบทบาทในการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนอกเหนือจากเพื่อความบันเทิง และ สมาน ชาติยานนท์ (2527) กล่าวว่าวีดิทัศน์ยังสามารถใช้บันทึกกิจกรรมการทดลองที่ใช้อุปกรณ์พิเศษให้ผู้เรียนได้ดูพร้อมกันได้คราวละมาก ๆ

วีระ ไทยพานิช (2529) ได้พูดถึงการนำวิทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอนดังนี้

3 ลักษณะ

1. ใช้ในรูปของคลินิกทางการศึกษา (Clinical education) ซึ่งคลินิกในที่นี้หมายถึง การวิเคราะห์สถานการณ์หนึ่งเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้ดีขึ้น ตามทิศทางที่ต้องการ เช่น ใช้เพื่อฝึกทักษะเฉพาะแต่ละสาขา

2. ใช้ผลิต หรือสร้างบทเรียนที่สอนโดยตรง (Direct education) การผลิตรายการ วิทัศน์เพื่อการสอนโดยตรง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และผู้ออกแบบการสอน

3. การใช้วิทัศน์เพื่อสนับสนุนหรือเสริมการสอน ใช้ประกอบการสอนส่วนใด ส่วนหนึ่ง

ซึ่งทั้งไพโรจน์ ตรีธนากุล และนิพนธ์ ศุภศรี (2528) ได้กล่าวว่าวิทัศน์สามารถสอน ให้ได้ทั้งภาพและเสียง สามารถใช้ได้กับเนื้อหาที่เป็นหลักการ มโนภาพ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ การนำวิทัศน์มาใช้ในการช่วยการเรียนการสอนสามารถใช้คู่กับการสอนปกติของครูเพื่อแสดงเรื่องราว เนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งจะได้ดีกว่าการอธิบายหรือการสาธิตของครูแต่เพียงอย่างเดียว

ในด้านเกี่ยวกับการทดลองหรือการสาธิต หรือกิจกรรมบางอย่างนั้น ได้มีการนำวิทัศน์ เข้ามาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะวิทัศน์มีคุณสมบัติที่เหมาะสมอยู่หลายประการ

Gordon (1970) ได้กล่าวถึง คุณค่าของวิทัศน์ว่า เป็นที่นิยมแพร่หลายเพราะสามารถ บันทึกภาพและเสียงได้พร้อมกัน บันทึกรายการก่อนนำไปใช้ โดยการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่ไม่ดี เสียก่อน คือลบและบันทึกใหม่ได้

Dale (1969) ยังได้กล่าวว่าข้อดีของวิทัศน์คือ วิทัศน์สามารถ ปรับปรุง แก้ไขข้อผิดพลาด ของการสาธิตบทเรียนก่อนนำไปใช้ และสามารถนำไปใช้ได้อีกหลาย ๆ ครั้ง

ท่านองเดียวกัน สันทัด ภีบาลสุข (2527) กล่าวว่า วิทัศน์กำลังเข้ามามีบทบาท ด้านการเรียนการสอนมากขึ้น เพราะสามารถนำไปใช้ได้ทุกระดับชั้น และกับการศึกษานอกระบบ รวมทั้งยังสามารถใช้ได้กับทุกวิชาอีกด้วย นอกจากนี้วิทัศน์ยังใช้สอนหลักการ (Principle) มโนภาพ (Concept) และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ (Rule) ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

จึงนับได้ว่าวิทัศน์เป็นสื่อกลางในการนำเสนอได้ดีมาก เพราะสามารถเชื่อมโยง และ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้จากนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้ เพราะวิทัศน์เป็นสื่อการสอน ที่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพราะวิทัศน์เป็นสื่อที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสทั้งภาพ และเสียงในเวลาเดียวกัน

2.3 สิ่งช่วยจัดมโนภาพ

มโนภาพ (Set of concept) หรือการจัดความคิด (Set of idea) ให้กับผู้เรียนเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่างและความเหมือนของความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่กับความรู้เดิม ได้อย่างมีความหมาย และ Ausubel (1968) ได้กล่าวว่า มโนภาพซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

และการดำรงชีวิตของมนุษย์ การให้ผู้เรียนเกิดมโนภาพซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทุกระดับ การที่จะให้ผู้เรียนเกิดมโนภาพที่ดีจะต้องมีโครงสร้างของระบบความคิด จัดระเบียบ ความสัมพันธ์ของสิ่งที่จะเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและจัดทำได้เร็วขึ้น เราเรียกสิ่งที่ทำการนำมาเตรียมนี้ว่า สิ่งช่วยจัดมโนภาพ (Organizers)

2.3.1 ความหมายของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ

มีผู้ให้ความหมายของสิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้หลายท่านซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

Ausubel (1968) ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งช่วยจัดมโนภาพคือสิ่งที่นำมาใช้ร่วมกับสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่เสนอไว้ก่อนการเรียนเนื้อหาใหม่ มีลักษณะเป็นหลักการทั่วไปที่ครอบคลุมเนื้อหา ส่วน Hartley และ Davies (1976) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งช่วยจัดมโนภาพเป็นสิ่งช่วยจัดโครงสร้างของระบบความคิด และสร้างความกระจำในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นกระบวนการชี้แนะ ซึ่งมีลักษณะเป็นบทสรุปย่อกว้างขวางและครอบคลุมเนื้อหา ซึ่ง Good (1973) ได้กล่าวถึงความหมายของ มโนภาพว่าเป็นความคิดหรือลักษณะที่แยกสิ่งต่าง ๆ โดยการจำแนกเป็นกลุ่มหรือเป็นพวก ซึ่งอาจจะเป็นเหตุการณ์ วัตถุหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และ De-Cecco (1974) กล่าวว่ามโนภาพหมายถึงกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีลักษณะร่วมกันแยกแบ่งเป็นการกระทำ และสิ่งของ ส่วน Goodwin และ Klausmeier (1975) ได้กล่าวว่ามโนภาพจะบอกให้ทราบถึงคุณลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ทำให้เราสามารถแยกสิ่งเหล่านั้นออกจากสิ่งอื่นได้ ขณะเดียวกันก็สามารถเชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มของสิ่งของประเภทเดียวกันได้

นอกจากนั้น สุจินต์ วิสวธีรานนท์ (2525) ได้กล่าวถึงความหมายของมโนภาพว่า คือ ความคิดความเข้าใจต่อการเรียนรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้บุคคลสามารถนำเอาลักษณะเหมือนกันหรือแยกแยะลักษณะของสมบัติที่แตกต่างกันของสิ่งของหรือเหตุการณ์แล้วเกิดความรู้สึกขึ้นมา และพรรณี ช. เจริญจิต (2528) กล่าวว่ามโนภาพ หมายถึงความสามารถที่ผู้เรียนมองเห็นความแตกต่างและความเหมือนของสิ่งเร้า จนสามารถรวมกลุ่มของสิ่งเร้าและจัดไว้เป็นพวกเดียวกันได้

2.3.2 คุณค่าของสิ่งช่วยจัดมโนภาพนั้น Ausubel and Robinson (1969) กล่าวว่า เป็นบทบาทที่อธิบายเรื่องที่เรียนไว้ก่อนล่วงหน้า และช่วยจัดเตรียมความรู้ความคิดที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของเนื้อหาที่กำลังเรียน

Hartley and Davies (1976) กล่าวว่าคุณค่าของสิ่งช่วยจัดมโนภาพนั้น สรุปได้ดังนี้

1. สิ่งช่วยจัดมโนภาพ ช่วยในการเตรียมจัดโครงสร้างความคิดให้ผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ที่ยังไม่เข้าใจ
2. สิ่งช่วยจัดมโนภาพ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะและมองเห็นความสัมพันธ์ของความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ดี

และ Holzman Allen and Layne (1981) ได้สรุปคุณค่าของสิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้
2. เป็นเครื่องมือซึ่งเสริมความจำ และการระลึกถึงเนื้อหาที่เรียนได้

นอกจากนี้ นาคยา ภัทรแสงไทย (2525) ได้กล่าวถึงคุณค่าของมโนภาพว่า เป็นการจัดและรวบรวมคุณลักษณะของความรู้ โดยเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ของประเภทวัสดุ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือความคิดต่าง ๆ ทั้งเกี่ยวข้องกับมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์ในการสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม

2.3.3 ชนิดของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ

Lucas (1972) ได้จำสิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้เป็น 3 ชนิด

1. สิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดจักษุสัมผัส (Visual organizers)
2. สิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดโสตสัมผัส (Audio organizers)
3. สิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดสิ่งพิมพ์ (Written organizers)

Proger et al. ได้แบ่งสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ออกเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบเรื่องย่อ (Content abstract)
2. แบบโครงเรื่อง (Sentence outline)
3. แบบถูกผิด (True-false pre-test)
4. แบบคำถามเชิงอรรถ (Completion pre-test)

จากคุณสมบัติของสิ่งช่วยจัดมโนภาพเมื่อนำมาใช้ร่วมกับสื่อการสอนแล้วสามารถช่วยพัฒนาโครงสร้างของระบบความคิดของผู้เรียน ช่วยเสริมความเข้าใจในการเรียนรู้ในสิ่งใหม่เกิดขึ้นได้ดี และจดจำแม่นยำ ในที่นี้จะกล่าวถึงรายละเอียดเฉพาะสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่องเท่านั้น

1. สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ (Content abstract organizers) เป็นการเก็บใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง แล้วนำมาเรียงใหม่แต่เพียงย่อ ๆ ให้เข้าใจเรื่องได้บริบูรณ์และรวดเร็ว ซึ่งหลักย่อมีดังนี้

- 1) ศึกษาเรื่องและสรุปให้เข้าใจ
- 2) พิจารณาคูความสำคัญของแต่ละตอน
- 3) นำใจความสำคัญของแต่ละตอนออกมา แล้วบันทึกอย่างย่อ ๆ
- 4) นำใจความสำคัญมาเรียบเรียงให้เนื้อความติดต่อกันสัมพันธ์กันตามลำดับ
- 5) คำสรรพนามที่ใช้ในสำนวนการย่อเรื่องนั้น จะไม่ใช่คำสรรพนามของบุรุษที่สอง

เพราะผู้ย่อเป็นผู้เก็บใจความจากเรื่องมาเรียบเรียงใหม่ ฉะนั้นจึงต้องใช้สรรพนามบุรุษที่สาม

6) การย่อความหรือย่อเรื่อง มิใช่การลอกข้อความมาเรียงติดต่อกันโดยใช้สำนวนเดิมตรง ๆ ควรสำนวนภาษาของตนเอง

ดังนั้นสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อคือการสรุปเรื่องย่อ ๆ จากเนื้อเรื่องโดยการเขียนเรียบเรียงขึ้นใหม่ให้เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น

2. สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง (Sentence outline organizers) โครงเรื่อง คือ การจัดแยกแยะหัวข้อความคิดที่เป็นระเบียบ เป็นวิธีรวมกลุ่มความคิดและกำหนดขอบข่ายความคิดออกเป็นหมวดหมู่โดยเรียบเรียงข้อความสำคัญตามลำดับก่อนหลังจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศ

ที่คอยควบคุมความคิดไม่ให้ออกนอกเรื่อง วิธีเขียนโครงเรื่องจะต้องพิจารณาจากจุดประสงค์ และลักษณะของเนื้อหาวิชา ซึ่งสามารถเขียนได้ 2 แบบ คือ

1) การทำโครงเรื่องในรูปหัวข้อ ซึ่งแต่ละประเด็นอาจเขียนด้วยคำหรือวลีก็ได้ มักใช้เขียนทั่ว ๆ ไป

2) การทำโครงเรื่องในรูปประโยค ซึ่งแต่ละประเด็นเขียนเป็นประโยคที่ได้ใจความ บริบูรณ์มักใช้กับการเขียนที่เป็นทางการ (ประสิทธิ์ ภาพัณกลอน, 2518)

ดังนั้นสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่องก็คือการเขียนเรียบเรียงเรื่องเป็นหัวข้อสรุปตาม โครงเรื่อง

เพราะฉะนั้นสิ่งจัดมโนภาพ ก็คือการรวบรวม การสรุปความรู้ความเข้าใจ ความคิดที่ได้ มาจากการรับรู้อย่างมีระบบ จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสิ่งช่วยจัดมโนภาพมีคุณค่าสูง ต่อกระบวนการเรียนการสอนและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงควรนำสิ่งช่วยจัดมโนภาพ มาใช้ร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อสามารถให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน การสอนได้ในที่สุด

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่งานวิจัยเกี่ยวกับผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบต่าง ๆ ที่มีต่อผลการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนิดของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ลำดับการนำเสนอ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิดิทัศน์มาใช้ในการบวนการเรียนการสอน ผู้วิจัยขอเสนองานวิจัยดังนี้

2.4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ

เกษม สุริยวงศ์ (2523) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดโสตสัมผัสแบบ ต่าง ๆ ก่อนการเสนอสไลด์เทปที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ จำนวน 160 คน โดยใช้สไลด์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา 3 เรื่อง พร้อมด้วยสิ่งช่วยจัดมโนภาพชนิดโสตสัมผัส 3 แบบ คือ แบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่อง และแบบคำถามเชิงอรรถนัยผลการศึกษพบว่ากลุ่มนักศึกษา ที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ 3 แบบ ก่อนการเสนอสไลด์เทป มีผลการเรียนรู้ที่ไม่แตกต่างกันที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่นักศึกษาที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพทั้ง 3 แบบ มีผลการเรียนรู้ ที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่มี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนิดของสิ่งช่วยจัดมโนภาพทั้ง 3 แบบ กับความสามารถในการเรียนรู้ ของ ผู้เรียน

ชาลี มหาบรรพต (2528) ได้ศึกษาการจัดตำแหน่งของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ โดยแตกต่าง ที่ลำดับการนำเสนอ คือเสนอก่อนเรียน เสนอหลังเรียน และเสนอทั้งก่อนและหลังเรียนโดยเป็น สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเนื้อเรื่องย่อ เนื้อหาวิทยุโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 2 โรงเรียนวัดนาคปรก กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลำดับความสามารถในการฟัง สูง ปานกลาง และต่ำ ผลการศึกษพบว่าตำแหน่งในการจัด

สิ่งช่วยจัดมโนภาพไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน

พีระพงศ์ พิมทา (2528) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการรู้และความคงทนในการจำของนักเรียนที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ กับนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ชนิดสตูดิโอสัมผัส ก่อนการเสนอสไลด์เทป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน จันทบูรเบกษานุสรณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 144 คน โดยได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่องและแบบคำถามเชิงอรรถนัย ผลการวิจัยพบว่าผลของการเรียนรู้และความคงทนในการจำของนักเรียนที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ กับนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ก่อนการเสนอสไลด์เทป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยมโนภาพมีผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียน โดยไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ และผลของการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ ที่ให้ก่อนนำเสนอสไลด์เทปสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดสิ่งช่วยมโนภาพแบบโครงเรื่อง และแบบคำถามเชิงอรรถนัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลศิลป์ ขาตา (2529) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้การสาธิต การใช้เครื่องฉายสไลด์และฟิล์ม เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ รวมทั้งเครื่องฉายภาพยนตร์ 16 มม.ของนักศึกษาที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง 3 ช่วงการสอน คือก่อนการเสนอวีดิทัศน์ระหว่าง การนำเสนอด้วยวีดิทัศน์ และหลังการเสนอด้วยวีดิทัศน์กับนักศึกษาที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบโครงเรื่อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา อบรมครูประจำการทางการศึกษาของวิทยาลัยครูเลย ผลการศึกษพบว่า ผลของการเรียนรู้กลุ่มที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่องแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง ระหว่าง การนำเสนอมีผลการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบ โครงเรื่องก่อน และ หลังการนำเสนอ และพบว่ากลุ่มที่มีความสามารถทาง การเรียนสูงกับกลุ่มที่มีความสามารถทาง การเรียนต่ำมีปริมาณการเรียนรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉริรัตน์ โลหะพรหม (2530) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดช่วยจัดมโนภาพประเภท สื่อ ประสมที่มีต่อการอ่านเอาความภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 177 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง ชุดสิ่งช่วยจัดมโนภาพประกอบด้วยบัตรคำศัพท์สำนวน โครงสร้างประกอบ รูปภาพ และเรื่องเล่าเกี่ยวกับประเพณี ผลการศึกษพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและความคงทน ในการจำของกลุ่มทดลองที่ใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการสอนอ่านมีต่อผลการเรียนรู้สูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กาญจนา สุเมธ (2534) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเสนอสไลด์เทป ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนวังสระพุง จังหวัดเลย จำนวน 120 คน ผลการศึกษพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ของกลุ่มนักเรียน ที่เรียน จากสไลด์เทปที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพ และมีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และแบบโครงเรื่อง

และแบบคำถามเชิงอัตนัยก่อนการเสนอสไลด์เทป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่เรียนจากการเสนอสไลด์เทปที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำสูงที่สุด รองลงมาคือการเสนอสไลด์เทปที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง และแบบคำถามเชิงอัตนัย กลุ่มที่เรียนจากสไลด์เทปโดยไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำต่ำที่สุด

พรพิมล ทักษะวรบุตร (2535) ได้ศึกษาผลของตำแหน่งสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบคำถามเชิงอัตนัยในสไลด์เทป เรื่องน้ำ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสนามบิน อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 120 คน ผลการวิจัย พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่เรียนจากสไลด์เทปที่ไม่ได้รับและได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบคำถามเชิงอัตนัยในตำแหน่งที่ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบคำถามเชิงอัตนัย ก่อนการเสนอเนื้อหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดและสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับหลัง และระหว่างการนำเสนอเนื้อหาตามลำดับ และกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพในการเรียนจากสไลด์เทปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุด

Stankiewicz (1984) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพที่มีต่อการจำแนกและประยุกต์ข้อเท็จจริงและผลต่อการจำ สำหรับนักเรียนเกรด 7 และเกรด 8 โดยมีการจัดสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเดินทางไปทัศนศึกษาในพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จัดไว้ที่พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อนการเดินทางไปทัศนศึกษามีความสามารถในการจำและการประยุกต์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

Lanzet (1983) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ในการศึกษาของนักเรียนเกรด 8 ที่เรียนเรื่องพลังงานแสงอาทิตย์ โดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบข้อความผสมกับกราฟิก และเปรียบเทียบกับแบบสรุปข้อเท็จจริงท้ายบท ซึ่งจะได้รับเฉพาะกลุ่มทดลองเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนเกรด 8 จำนวน 300 คนซึ่งสุ่มมาจากนักเรียน 11 ห้อง ผลการศึกษาพบว่าสิ่งช่วยจัดมโนภาพมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกระดับความสามารถ โดยผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

Holzman, Allen และ Layne (1981) ได้ร่วมกันศึกษาคุณค่าและผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพในแง่ของประสิทธิผลโดยศึกษาในสองรูปแบบคือการจำได้ และการระลึกได้ในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนเกรด 7 ของโรงเรียนชุมชน 2 ห้องเรียนรวม 41 คน ซึ่งส่วนมากเป็นคนผิวดำ เจริญใจในการศึกษาคือเรื่องเวลาในการนำเสนอ โดยแต่ละกลุ่มทดลองใช้เวลาในการเรียนแตกต่างกันและมีการเสนอเนื้อหาในสองลักษณะคือแบบจำได้และแบบระลึกได้ โดยการเสนอเนื้อหาแบบบทนำและแบบบทเรียนที่ละเอียดนั่นเอง ผลการศึกษาพบว่า ผลการทดสอบหลังเรียนโดยการทดสอบทันทีสูงกว่าคะแนนสอบหลังวันช่วงเวลาหลังจากเรียนบทเรียน 10 วัน

Croyle (1980) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพ 3 แบบ ในการเรียนวิชา สังคมศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 7 ของโรงเรียนซานเมืองแห่งหนึ่งในมลรัฐเพนซิลวาเนีย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้สิ่งช่วยจัดมโนภาพ 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลองที่ได้รับ สิ่งช่วยจัดมโนภาพ 3 กลุ่มซึ่งแต่ละกลุ่มทดลองจะได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพกลุ่มละแบบ กล่าวคือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นแบบสรุปเรื่องย่อ กลุ่มที่สองเป็นแบบเล่าเรื่อง และกลุ่มที่สามเป็นแบบกิจกรรมและ เกมส์โดยจัดให้ก่อนเรียนบทเรียนและหลังจากเรียนบทเรียนจบแล้วทำการทดสอบทันที ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

Oppong (1979) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักเรียนเกรด 9 ในวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนเกรด 9 ในวิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนเกรด 9 ของโรงเรียนมัธยมศึกษารัฐจอร์เจีย จำนวน 60 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มควบคุมไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพกับกลุ่มทดลองที่ได้รับสิ่งช่วยจัด มโนภาพก่อนเสนอเนื้อหาเรื่องภูมิศาสตร์ของโลกวันนี้ ผลของการศึกษาพบว่า เป็นไปตามหลักการ เรียนรู้ที่มีความหมายคือกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม

Bonner (1975) ได้ศึกษาวิธีการให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ล่วงหน้าของเนื้อเรื่องของบทเรียน ก่อนที่จะเรียนจากวิดีโอทัศน์และได้ทดลองกับนักเรียนเกรด 9 ผลของการทดลองพบว่าผลการเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน เขาอภิปรายไว้ว่าอาจขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา ที่จัดให้กับผู้เรียนก็ได้

Brewer (1975) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพไว้ก่อนล่วงหน้า เพื่อนำไปใช้ ในการอบรมทางวิชาการบริหารองค์การให้กับนักศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 84 คน ผลการทดลอง พบว่ากลุ่มที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพเกี่ยวกับเนื้อหาก่อนการอบรมทุกวัน กับกลุ่มที่ไม่ได้รับ สิ่งช่วยจัดมโนภาพมีผลของการอบรมไม่แตกต่างกัน

Crook (1978) ได้ทำการวิจัย การให้สิ่งช่วยจัดมโนภาพที่มีผลต่อการเข้าใจในการอ่าน เรื่องสั้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับ 10 จำนวน 300 คน และแบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยกลุ่ม ทดลองที่ 1 ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพเป็นบทสรุปย่อ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบคำถามก่อนอ่านเรื่อง และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม ผลของการทดลองวิจัยพบว่าแต่ละกลุ่ม มีความเข้าใจในการอ่าน ไม่แตกต่างกันอย่าง นัยสำคัญทางสถิติ

2.4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับวิดีโอทัศน์

ชวน ภารังกุล (2533) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และแบบ โครงเรื่องก่อน และหลังการเสนอวิดีโอทัศน์ที่มีผลต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยม- ศึกษาปีที่ 2 โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนน้ำพองศึกษา จังหวัด ขอนแก่น จำนวน 200 คน เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพ 2 แบบคือ แบบเรื่องย่อ และแบบโครงเรื่องก่อน และหลังการเสนอวิดีโอทัศน์ ผลของการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้ระหว่าง กลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพกับกลุ่มนักเรียนโดยไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ

ไม่แตกต่างกัน และพบว่าชนิดของสิ่งช่วยจัดมโนภาพ และลำดับการนำเสนอสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญธรรม คำสมหมาย (2534) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และแบบโครงเรื่องก่อนการเสนอวิธีทัศน์ที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการจำ วิชาสื่อการสอนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำระหว่าง กลุ่มนักศึกษาที่เรียนจากวิธีทัศน์โดยได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อและกลุ่มนักศึกษาที่เรียน จากวิธีทัศน์ โดยได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบโครงเรื่องกับกลุ่มนักศึกษาที่เรียนจากวิธีทัศน์ โดยไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มนพ สกกลศิลป์ศิริ (2534) ได้ศึกษาผลของสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบต่าง ๆ ก่อนการเสนอ วิธีทัศน์ ที่มีต่อผลการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนน้ำพองศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 150 คน ผลการศึกษพบว่ากลุ่มที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ แบบโครงเรื่อง และแบบคำถาม เชิงอรรถ มีต่อผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพก่อน เสนอวิธีทัศน์และพบว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อและแบบคำถามเชิงอรรถ มีผลการเรียนรู้ และความคงทนในการจำสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบ โครงเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สันติพงศ์ แสนรักษ์ (2534) ได้ศึกษาผลของการใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง ก่อนการเสนอวิธีทัศน์ที่มีต่อการเรียนรู้ และความคงทนในการจำ วิชาจิตวิทยา กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาแพทย์ปีที่ 5 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 48 คน แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองเรียนเนื้อหาจากวิธีทัศน์ที่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบโครงเรื่องก่อนนำเสนอเนื้อหา กลุ่มควบคุมเรียนเนื้อหาจากวิธีทัศน์ที่ไม่มีสิ่งช่วยจัดมโนภาพ ผลการศึกษพบว่าผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำระหว่างกลุ่มที่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ แบบโครงเรื่องก่อนนำเสนอเนื้อหา กับกลุ่มนักศึกษาที่ไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุริยา ธรรมา (2534) ได้ศึกษาวิจัยการสร้างบทเรียนโปรแกรมวิธีทัศน์ เพื่อการสอน วิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เรื่องอันตรายของอวัยวะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้แก่นักศึกษา วิทยาลัยครูอุดรธานี ระดับปริญญาตรีที่เลือกเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพ จำนวน 30 คน ผลของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากบทเรียนโปรแกรมวิธีทัศน์ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุริยนต์ พันธุ์โอภาส (2534) ได้ศึกษาผลวิจัย การสร้างบทเรียนโปรแกรมวิธีทัศน์ เรื่อง การใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ กลุ่มตัวอย่างคือนักครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนจัตุรัส วิทยาการ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 50 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หรือผู้เข้ารับการ ฝึกเทศฝึกอบรมที่ศึกษาจากบทเรียนโปรแกรมวิธีทัศน์ ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าว สรุปได้ว่า สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบต่าง ๆ นั้น มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จากงานวิจัยส่วนมากพบว่า การนำสิ่งช่วยจัดมโนภาพมาใช้ร่วมกับสื่อการเรียนการสอนแล้วจะทำให้กลุ่มผู้เรียนมีผลการเรียนที่สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ได้รับสิ่งช่วยจัดมโนภาพ นอกจากนี้การใช้สิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อมาเสริมให้ผู้เรียนก่อน และหลังการเรียนเนื้อหา เป็นการช่วยจัดระบบความคิดรวบยอดให้กับผู้เรียนเพื่อให้สามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้อย่างเข้าใจ และการนำสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบโครงเรื่อง โดยการนำเสนอก่อนและการเสนอหลังเรียนเนื้อหาในลักษณะที่เป็นโครงเรื่องครอบคลุมเนื้อหา เป็นการเสริมโครงสร้างทางความคิดของผู้เรียนก่อน และหลังการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่า การนำสิ่งช่วยจัดมโนภาพมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาล 2 เรื่องกระบวนการพยาบาลครบถ้วน และ 3 เรื่องกระบวนการพยาบาลในชุมชน จะเป็นประโยชน์และเกื้อกูลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ร่วมกับสื่อวีดิทัศน์ที่เป็นสื่อที่ให้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงไปพร้อมกัน ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ดีวิธีหนึ่งเพื่อทำให้ผู้เรียนเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล 2 และ 3 นั้นเป็นวิชาที่ผู้เรียนจะต้องออกฝึกปฏิบัติงานในชุมชนจริง ๆ และเพื่อจะให้กลุ่มผู้เรียน ได้รับผลการเรียนรู้สูงสุด ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลการเรียนรู้ ของนักศึกษาพยาบาลที่เรียนเนื้อหาจากวีดิทัศน์ ซึ่งมีสิ่งช่วยจัดมโนภาพแบบเรื่องย่อ และแบบโครงเรื่อง โดยรูปแบบการนำเสนอ 2 รูปแบบ คือ การนำเสนอก่อนการเรียน และเสนอหลังการเรียนจากวีดิทัศน์ และผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวีดิทัศน์มาใช้ร่วมในกระบวนการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาล 2 และ 3 เพื่อนำผลการวิจัย และผลจากแบบสอบถามผู้เรียน มาเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการพยาบาล 2 และ 3 และวิชาอื่น ๆ ต่อไป